

PARADISUS:

SIVE,

PRIMORUM

HUMANI GENERIS

PARENTUM

NUPTIÆ.

A D

SERENISSIMAM PRINCIPEM,

ELIZABETHAM,

FREDERICI,

REGIS BOHEMIÆ ET ELECTORIS PALATINI,

FILIAM.

LONDINI:

Excudebat JACOBUS GED, Anno 1753.

Juxta Exemplar Dordraci Impressum.

Sumptibus MATTHÆI HAVII,

MDCXLIII.

PARTIAL LIST

THE

OF

PARTIAL LIST

IN

THE

EXHIBIT

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

HONORABILI VIRO,
ALEXANDRO HUME - CAMPBELL,
AVITO NATALIUM DECORE,

(UTPOTE
NOBILISSIMI COMITIS DE MARCHMONT
FRATRI)

PLURIMISQUE PRÆTEREA,
HISQUE EGREGIIS DOTIBUS,
AMABILI MORUM SUAVITATE
ATQUE ELEGANTIA;
SINGULARI INGENII ACUMINE

ATQUE SOLERTIA;
J U R I S
DENIQUE
TUM PATRII, TUM ROMANI,
PERITIA HAUDQUAQUAM VULGARI,

ADMODUM
ILLUSTRI;
ADHÆC

CAUSSARUM PATRONO
SUMMIS PRO TRIBUNALIBUS
DISERTISSIMO, INTEGERRIMO, CELEBERRIMO:

NOVAM HANC EDITIONEM

POEMATIS MULTO EXCELLENTISSIMI,

Qui PARADISUS Inscribitur,

PER

NOBILISSIMUM AMPLISSIMUMQUE VIRUM,

JACOBUM CATSIUM,

BELGICIS PRIMO VERSIBUS CONSCRIPTI,

POSTEAQUE

PER

POETARUM SUI SÆCULI OMNIUM,

PLURIMORUM JUDICIO DOCTORUM VIROREM,

DICTATOREM, PRINCIPEM, ANTESIGNANUM,

CASPAREM BARLÆUM,

LATINO CARMINE DONATI,

Post integram Annorum Centuriam

Orbi jam Literario Recuperati,

Primum juxta Exemplar,

Anno 1643.

FORMA MAJORI,

CORDRACI SPLENDIDISSIME EXCUSUM,
ADCURATE FIDELITERQUE EXPRESSAM,

VOTIS ARDENTISSIMIS,

ANIMOQUE BENEFICIORUM MEMORI,

INSCRIBIT, NUNCUPAT, CONSECRAT,

EJUSDEM EDITOR,

Gulielmus Lauderus.

[11]

Ad

SERENISSIMAM PRINCIPEM,

ELIZABETHAM,

FREDERICI,

BOHEMIÆ REGIS,

COMITIS PALATINI

ET

SANCTI ROMANI IMPERII

ELECTORIS,

F I L I A M,

NATU MAXIMAM.

REGIA Progenies! Tua quæ cunabula Terris
Dividis & Superis: seu Te de matre Minerva
Rex genuit, seu Rege satam formavit Apollo,
Et totus labor Aonidum. Clarissima PRIN-
CEPS !

Vera PALATINIS Majestas debita REGNIS,
In Batavum peregrina Solo. Si Vatribus olim

R

Fas

Fas fuit adfari Superos, sceptrisque potentum
 Et, formidatis quamvis, placuere tiaris
 Carmina: fume, Tibi quod consecramus, ELIZA!
 Femineæ virtutis Opus, Thalamique labores,
 Fortunasq; Thori, & memoranda exempla Procantum,
 Et conculcatas in Amantum corpore leges,
 Perlege, & in priscis agnosce novissima seclis,
 Hic partes agit unus Amor, viresque Dione
 Explicat ingeniosa suas, Hic tela, facesque,
 Exacuit, quassatque Puer. Patet omne sagittis
 Pectus, & æterno sociantur fœdere nulla
 Sorte pares. Nubunt spretis Diademata Rastris.
 Purpura contemptæ fit Rusticitatis Amatrix.
 Æstuat in Gibbo Regum generosa Propago,
 Ipsaque Nobilitas fœdis amplexibus ardet,
 Et Phlegethontææ promittit basia Nuptæ.
 Nescit jura Venus. PRIMI sine veste PARENTES
 Conveniunt. Nubunt geminæ sine lege Sorores.
 Innocuas rapuisse Nurus, exceptio pravi est.
 Bis stupro male Graius ovat, raptique pudoris
 Supplicio præfert thalamos sine bile Jocaſta,
 Quemque cupit Tryphosa mori, vult altera vivum,
 Rara Thori facies. Lecto miscentur in uno
 Dissimiles. Non semper amat Prudentia. Crebro
 Conjugium Fortuna facit, nec gnara futuri

Mens

Mens Hominum, cœcusque furor. Non visus Amator
 Sæpius ignotis Dominæ circumdatur ulnis,
 Et vasti quamvis secretos finibus Orbis
 Momento vis blanda ligat. Mirabile lecti
 Ingenium, casusque stupe. Vesania Nuptas
 Inconsulta rapit. Nuptis succedimus, eheu!
 At simili ratione, Mares. Infania tedas,
 Sed communis habet. Quid enim? Si Filia turpem
 Deperiit formosa Craten, Cynicoque paratu
 Incessere pares: etiam perversus Amator
 Persa fuit, cum Regales confunderet Ignes
 Ignibus Aspasix, & Solio consedit eburno
 Phyllis, & illustri dixit suffragia Medo.

Sic lascivit Hymen, & tot variabile formis
 Numen habet. Solis, PRINCEPS! miracula faxit
 Basiolis. Portenta potest cum Matre Cupido.
 Nil intentatum scelerisque dolique relinquit
 Abdita vis gremio. Solum sine crimine nupsit
 PRIMA PARENS, & juncta sacris Ecclesia vinclis,
 Sponsa Creatoris Magni, Christique Voluptas,
 Et restauratæ facies augusta Salutis.

Hæc canimus, Regum Soboles! Sunt illa furoris
 Vatibus argumenta Tuis. Sic esse videmur,
 Quæ loquimur, grandesq; canens Mens libera Nuptas,
 Has ipsas, velut amplexu, complectitur omnes.
 Jam Rhodopen, nunc Aspasiam, nunc tangere Sagam

Credimur, aut teneram gerimus cervicibus EMMAM.
 Aut nostris Preciosa libens sua commodat ora
 Basiolis, lætique istis adplaudimus Umbris.
 Felix Turba Poetarum! quæ Regibus adstas,
 Cum sceptris sine labe cubas! Das oscula centum
 Versibus! Ingenium thalamis intrudis & aulis!
 In Medos peregrina ruis! Fis accola Iudæ!
 Hospes ad Euphratem graderis, sedesq; beatas
 Fortunatorum nemorum! Te Regia Cyri,
 Nunc Assur, mox Gallus habet. Per longa vagaris
 Terrarum spatia, & patriis procul exsul ab oris,
 Fingis cuncta domi. Tibi si, REGALIS ELIZA!
 Hæc volupe est legere, atq; oculos per singula volves,
 En! nostris, PRINCEPS! alio transvecta Camœnis,
 Ad Persas nobiscum ibis, Thebasque potentes,
 Et Magni limen Caroli, celebrisque Tholosæ
 Rostra salutabis. Pariter spectabis Amantem
 PRIMÆVUM per rura PATREM, sub frondibus EYAM,
 Mox filuisse Leam tam longa nocte stupebis,
 Atque ementitæ partes obiisse Sororis.
 At tunc subridere Tibi, AUGUSTISSIMA VIRGO!
 Fas erit, Impostor cum dentem dente Guerra,
 Totque refert maculas maculis. Cum futor aberrat,
 Calceus, & quotquot pueris vixere magistri,
 Cum sartore toga, atque ipsa cum conjuge nutrix.
 Tunc præsaga Tui, forsan ventura notabis,

Quos-

Quosque parent tibi fata thoros, & digna tiaris
 Fœdera, cum pandæ Manto signacula palmæ
 Inspiciet, Regemque Tuo sub pollice cernet.
 At tunc se plenis Majestas Vestra cachinnis
 Effundet, cum foemineos Natura labores
 Invertit, factusque suæ Vir sarcina Sponsæ est,
 Et totum Regis Soboles fert tergore Scribam.
 Cum Rhodopen, VENERANDA! leges, ne sperne puellam,
 Quæ Regi laudata suo est. Dum causâ Procantum
 Excutitur, decide sagax. Tu dilue, Judex!
 Tot Juvenum studia, aut litem compone suavem.
 Discutient lepidos cœlestia vincula casus,
 Et procul in Pharios, VIRGO! subvecta penates,
 Cantabis Solomonis epos, formamque, genusque,
 Et Nuptæ sublimis opes, & gaudia disces.
 Tunc demissa, licet terrenis fulgida sceptris,
 Numen adorandum Populis, Dominumque Salutis
 Auctoremque Tuæ, Nomen venerabile Cœlo!
 Descriptumque coles sacra sub nube Tonantem.

PROLES VERA DUCUM! cunctas tibi callidus artes
 Pandet Amor, Tua quas licet ignorare recuset
 Majestas, sprevisse valet. Quæ scripta placere
 Forte queant, imitanda fugis. Sunt Regibus illa
 Infames scopuli, non sunt exempla sequenti.
 Quamvis rara Tuam decoret Sapientia mentem,
 Virtutumque chori illustri se pectore condant,

Lin-

Linqvis docta Craten. Regum sapuisse Maritas,
 Sit fatis Imperio. Careant Doctore Marito.
 Cum mediis Sponsam Cyrus raptaret in agris,
 Vifa nimis petulans est Purpura. Blanda Potestas
 Nil rapit, officiis cives & rura tuetur,
 Nec cuiquam volet esse gravis. Cum Filia Regis
 Bajulat EMMA Virum, tantæ deliria taxas
 Principis, & fatuum thalamis proscribis amorem.

Tot vitiis infracta sapis, Batavosque Poetas
 Et CATSI præcepta gravis, vocesque salubres,
 Vertis in obsequium Recti. Cum Pallade jungis
 Æthereum Pietatis opus. Moderantibus Orbem,
 Das exempla Pudicitiae. Conspectius omne
 Credis in hoc sexu Vitium. Tunc perplacet Ostrum,
 Cum Superum mandata facit, vitasque Potentum
 Justitiae vis esse Pharon, Normamque Decor.
 Fortunam prudenter habes, cum prodiga Læti est.
 Compescis, cum sæva furit. Cum regna novercans
 Subruit, hos constans tonitrus, hæc fulmina calcas.
 Quot late fulges titulis, quot stemmata longe
 Sceptriferis arcessis Avis, tot dotibus anteis,
 Totque faces inter, Morum Cynosura! coruscas.

Da veniam fassis, PRINCEPS! si buccina laudis
 Non sumus apta Tuæ. Tantis subsidimus astris.
 Non patimur regale jubar, nec lumina, VIRGO!
 Intuitus veneranda Tui. Perstringimur illis,

Et

[vii]

Et jam visus hebet Pavidis. Te nubibus abde,
More Deum. Forſan ſic Te perferre loquentem
Poſſumus, & Tres per nebulam Tibi tradere Vates.

SERENISSIMÆ TUÆ CELSITUDINIS

CULTORES OBSERVANTISSIMI,

POEMATUM AUCTORES.

JACOBUS CATSIUS.

CASPAR BARLÆUS.

CORNELIUS BOYUS.

IN

IN

PRIMUM MATRIMONIUM
PRIMORUM PARENTUM.

A D

Nobilissimum Amplissimumque VIRUM,
JACOBUM CATSIUM,
EQUITEM.

P RIMÆVA proles fabricatoris Dei,
Aulæque, quam Sol ambit, adludit mare,
Fontes pererrant, omne perrepat pecus,
Jam fabricatæ destinatus Incola,
Totius & possessor & pars fabricæ,
Et ipse totum. Pars adhuc ibat sui,
Nec totus ipse. Deerat hoc unum viro,
Ut & vir esset : ne periret illico
In uno, ab uno debitum Humanum Genus.
Post nata cuncta, nata vox est Conjugis :
Vitæ levamen, dulce solamen thori,
Divine CATSI ! Qualis Auctori adstitit

Tot

Tot posterorum, cum maritali excitus
 Sopore, matrem destinatam cæteris,
 Et portionem lætus agnovit sui,
 Castus pudicam: qualis aut quondam tibi,
 Aut Ermegardis nuper elapsa est mihi;
 Urbanitatis mater, artifex joci,
 Musis amica, non fori, non ambitus
 Ardore tactum tacta perfundens virum.
 Sed immodesta mentis atque exercitæ
 Sufflaminatrix, utque cælitus data
 Festivitati dulcis appendix meæ.
 Quam blandientis apta fortunæ comes,
 Tam sævientem nil morata pellicem,
 Quæ dura lætis, læta mutat asperis:
 Nunc lachrymarum naufrago infelix mare,
 Vulnusque, nullis expiandum luctibus.
 Hæc è parente nata tum primum viro,
 Pars ante, quam marita, conjugis sui,
 Viro creata, sed creata de viro,
 Perfecit, absolvitque, cui nata est, virum.
 Concors amanti pronubus stabat Polus,
 Et Terra mater: prima nascenti parens,
 Ut mox noverca. Fœderi præstes Deus,
 Astesque, toto cum Quiritium choro,

Quos inquilinos aula cœlestis videt.
 Dos orbis : haud dum exhaustus, ac pressus gravi,
 Ut nunc senecta, sed recens atque integræ
 Adhuc juventæ. Nec minus tædæ memor,
 Et nuptiali consecratus fœdere.
 Quippe ipse, circumfusus amplexu suo
 Immensus aer dædalum Terræ finum,
 Rore & maritis inrigabat imbribus,
 Tot germinum, florumque fœcundus parens.
 Thetis nec ipsa deerat in partes suas,
 Terræ sororis æmulatrix, sedula
 Augere, eâdem lege diffusum genus.
 Monstris amica nunc, parens adultera,
 Suæque gentis, nec suæ puerpera.
 Sic nata cuncta : sic propagatrix sui
 Natura rerum tota, sic orbis manet,
 Sed cum parente gentis humanæ viro.
 Primus parentum, consecratus nuptiis,
 Jam consecratis, posteros terris dedit,
 Et consecratas dedicavit posteris.

DANIEL HEINSIUS.

PARADISUS:

[2]

P A R A D I S U S:
S I V E
NUPTIÆ PRIMORUM PARENTUM,
A D A M I E T E V Æ.

HUMANUM genus ex uno, populumque
potenti
Prognatum genitore canam, thalamosque
facesque,

Quæ summo placuere Jovi, jurataque cœlo
Fœdera, & æthereis accensos sedibus ignes,
Auctoremque Deum, & magni sponsalia mundi.
Hic Venerem prævertit Amor, Cyprumq; Gnidumq;
Et curas, levis Ida! tuas, altamque Cytheren,
Lucinæque graves voces, metuendaque matri
Pignora, difficilesque thoros. Cum fabula nondum
Facta fuit Samos, & teneræ lasciva Diones
Regia, & ardentes geniali in limine tedæ,
Et facibus prælustris Hymen, & pronuba Juno,
Idaliusque puer. Cum nondum gnara pudoris

Virginitas primo occurrit secura marito,
 Et nulla cupidum fregit formidine votum.
 Dulces conjugii tabulæ! grandævaque patrum
 Vincula! & humanæ sancta incunabula gentis!
 Scribite me socium priscis rectoribus orbis!
 Et nexu vincite pari! Me involvite totum
 Ignibus! et, sero licet, adspirate nepoti
 Patrios animos! veteresque arcessite flammæ!
 Dum Superum decreta loquor, fecundaque pando
 Gaudia, & ex uno nascentes sanguine sponfos.
 Huic thalamo, quodcumque sumus, debemus amantes.
 Urimur exemplo soboles, cupimusque procantum
 Officio, ceu lege, frui. Quæ basia cuncti
 Figimus, hi docuere patres. Amplexibus istis
 Hæsimus; et, quamvis tantarum nescia rerum,
 In causis ventura suis stetit omnis & arsit
 Posteritas, voluitque viro consuescere virgo
 Posthuma, nec superesse sibi. Mens altior ambos
 Uniat, & dominos grandi sub Numine jungi
 Adspexit natura suos. Infamia non est,
 Sed titulus sapientis Amor. Sublimius illi
 Principium, cellisque furor defluxit ab astris.
 Quin genitrix hominum rabies, & amica voluptas,
 Nos agitant, agitante Deo. Sub Præsede tali
 Nubitur, auspiciisque haurit cœlestibus ignes,
 Quisquis amat, multumque gravis reverentia lecti est.

Tu

Tu motus, ADAM! tuos, primique furoris
 Molle rudimentum, & castæ præludia sponsæ,
 Et thalami secreta aperi, cum nullus adulter
 Incestare thorum potuit, nec pellicis astu
 Peccavere viri, nec luxuriosa procorum
 In te turba ruit: cum, solum tuta duobus
 Conjugibus, primæva fides tot nomina pravi
 Nesciit, atque una vultum defixit in EVA.
 Et tu! patre Deo felix! sine matre virago!
 Nullius, sine fratre, soror! pars altera mundi!
 Pars eadem surrepta viro! pars reddita rursus!
 Dirige me, veneranda parens! & semina rerum
 Damnatumque Chaos, fœdisque erepta tenebris
 Tempora, gavisumque tuis natalibus orbem,
 Conjugiique expone modum! Tibi clarius arsit
 Luciferi tum stella recens, fulsere serenæ
 Pleiades, Arctophylaxque tuo consensit amori.
 Quæque Ariadnææ meruerunt altra coronæ
 Prospera in illustrem vibrarunt lumina sponsam,
 Et lusus fovere tuos. Tuque! ætheris alti,
 Terrarumque potens Opifex! & Conditor ævi!
 Summe Deus! sacro præcordia concute motu!
 Et tua quas nostris leges Sapientia flammis
 Præscripsit, Pater alme! doce: quo concitus æstro,
 Prima maritali concussa cubilia gressu
 Prefferit, & validæ quondam libaverit Heros

Oscula

Oscula conforti: quo percita nubilis uxor
 Numine, magnanimo sese submisit Amanti,
 Robustumque latus tetigit. Mihi, Cyrrha! profanas
 Claude domos. Nec enim me sacrosancta moventem
 Sollicitare Deos, Pataraque avertere Phœbum,
 Fas erit. Ite! Deæ Libethrides! Ite! Camœnæ!
 Et toties nobis faciles Heliconis alumnae!
 Nunc vobis ignota loquar, tripodumque ministris
 Non audita prius. Non jam levis ungula colles
 Percutiat, Pimplamque mihi & Parnassia fundat
 Flumina, non solitis me proluat Hippocrene,
 Non Pallas, non Phocis aquis. Mea largius, Heden!
 Labra riga! fontesque tuis extrude disertos
 Collibus! & medio demerge in Tigride vatem!
 Assyriosque mihi latices, vallesque reclude
 Fortunatorum nemorum! lætisque repone
 Sedibus! Ad viles dudum demissa labores,
 Tota salutares mens imbibit enthea curas:
 Cultoresque tuos, binisque habitata colonis
 Rura canit, lætisque decus venerabile cœlo
 Imputat, & dulcem terris impertit amorem.

Dispulerat deforme Nihil, mensamque tenebris
 Congeriem, formasque rudes distinxerat auctor,
 Et facies nova rebus erat. Flammantia mundi
 Mœnia, fidereasque domos, expansaque vastis
 Atria fornicibus, distinctosque orbibus orbes

Volvebat

Volvebat proprios vis indefessa per axes.
 Ibat, & insolitos lampas Phoebeia currus
 Raptabat per signa, diemque opponere nocti
 Cœperat, & gratas populis promittere luces.
 Cui comes instabiles velox Dictynna quadrigas
 Nocturnis flectebat equis; sed lumine nondum
 Orba suo, nec passa vagi discrimina vultus,
 Intrepidum sulcabat iter. Radiantibus astris
 Hic madidas Hyades, illic sicci ora Leonis,
 Hic Cancri chelas, & tardi plaustra Bootæ
 Addiderat, propiusque polo suspenderat Arcton
 Majestas augusta Dei. Depressior illis
 Ignea securam radebat machina Phœben.
 Quam subter gremio immani circumfluus aer
 Ampla procellosi lambebat tergora ponti,
 Inde cavis passim captivum anfractibus æquor.
 Ultima concreto subsidens pondere Tellus,
 Stabat mole sua, et, nullo tibicine fulta,
 Librabat vastos solidis compagibus artus.
 Cernere erat tumidos sinuosis flexibus amnes
 Fastidire sinus magni Tritonis, & ipsa
 Terrarum per operta rapi, rursusque vagantes
 Reddere, & immensis effundere faucibus undas.
 Tunc visæ patulo volucres errumpere cœlo,
 Squamigerumque genus pelago: per inhospita saxa,
 Et saltus errare feræ: atque ignara laborum

Agmina quadrupedum laxis discurrere campis,
 Et nullo ductore regi. De pulvere vili.
 Factus Homo, colophon operis, grandisque theatri
 Arbiter, & mundi melior nascentis origo,
 Mirandum lustrabat opus, causasque, Deumque,
 Mente sequebatur tacitus. Quæ maxima postquam
 Fecerat excellens Genitor, solumque deesset
 Sponsa viro, & tantis decoranda penatibus uxor,
 Ingentes illis præclari Orientis honores
 Destinat, & latos Asiæ prædivitis hortos,
 Quosque colit nunc Assur agros. Hic area mundi
 Pulchra patet! Superum labor! & secreta voluptas!
 Deliciæ humani generis! Domus hospita patrum!
 Orbis amor! Qualem non umquam Theffala Tempe,
 Non Bajæ videre locum, non florida tellus
 Phæacum, aut Afris exulta sororibus arva
 Hesperidum: vel quæ suspendit in aere fruges
 Alta suas Babylon, rarisque Semiramis ausis.
 Hic Ver purpureum caput inviolabile nimbis
 Exserit, & flores ultro protrudit apricos.
 Improba nubiferæ procul inconstantia Brumæ,
 Et peccans Autumnus abest. Se longius Æstas
 Explicat, & culmis turgens Cerealibus usque
 Luxuriat, totusque fluit sub messibus annus.
 Non rigidis armenta jugis, non taurus aratro
 Ingemit, aut fulco attritus splendescere vomer

Suevit,

Suevit, & iratæ dentem defigere terræ.
 Non invita gravi purgatur vinea rastro,
 Convellitque labor glebam. Se sponte relaxat
 Vis geniusque loci; &, duròs exosa labores,
 Vesta sinus faciles aperit. Non incubat herbis
 Tempestas, Boreæque furor, sed amœnior aura
 Per nova lascivo discurrit prata volatu,
 Cunctaque mulcenti fœcundat gramina flatu.
 Omne solo lolium, sterilisque abscedit avena;
 Nec vitium natura facit, sed provida casus
 Prævenit, & nullo fœtum deformat abortu.
 Non glaciem, gelidasque nives, frigusque minatur
 Sarmaticum trux Urfa satis, teneramque pruinæ
 Exurunt acres Cererem: non diluit illam
 Imber, & infesto truculentior afflat Orion
 Sidere, vel rabido pertorret Sirius astro.
 Inconcussa salus habitat, nec lurida morbi
 Corpora, & occultæ vexant animalia flammæ,
 Et lethi genus omne, & fracta ætate senectus.
 Purior invisis purgatur fordibus aer,
 Et propria bonitate nitet. Non squalidus humor
 Pallenti livescit aqua, nec fulmina sparso
 Igne nocent, tonitruque boant convexa severo,
 Aut trepidans vibratur humus. Tumet omnis in herba,
 Et sibimet blanditur ager, nec triste venenum
 Parturit, & pravis stillantia toxica ramis.

T

Non

Non virosa truces lambunt aconita dracones.
 Non clam puniceis usquam permixta virescit
 Dira cicuta rosis. Spinis paliurus acutis
 Exfulat, & pungens tribulus. Non vipera morsu
 Enecat, & sævo metuendus scorpius ictu,
 Aut medica gaudens æger plantagine bufo.
 Nulla sibi cœci fodere cubilia talpæ.
 Nulla trahunt lento cochleæ vestigia gressu.
 Nulla ruinosos intexit aranea postes,
 Aut malus horrificis immugit bubo tenebris.
 Cymbia lacte fluunt. Sudant Opobalsama frondes,
 Thuraque, tunc nondum sacris accensa Deorum.
 Spumant mella favis. Crispantia vellera & armos
 Lanigeræ mirantur oves. Ros jugiter hortum
 Irrigat, & nulla premitur caligine pulcher.
 Fertilis Euphrates sinuoso labitur amne,
 Et ripis non vile decus vernantibus adfert.
 Nec minus Armenii fontes, & flumina currunt
 Tigridis, & sparsis recreant viridaria rivis.
 At, qui se septem diffundit in ostia, Ganges,
 Extremas lambit spatiis ingentibus oras,
 Qua Titan se tollit aquis. Qua labitur idem,
 Adspicias pleno surgentem gurgite Nilum,
 Occiduis pingues partiri finibus undas.
 Forma loci duplicat laudes. Hic edita clivo
 Surgit, & in tumulos modico curvata tumore
 Tollitur,

Tollitur, in valles illic diffunditur amplas.
 Planities alibi est. Ramorum frigore silvæ
 Castigant alto flagrantem vertice Solem.
 Is decor arbustis, ea passim gratia florum,
 Sic pubent virgulta, color sic discolor illis,
 Ut se, pulchra licet, vinci non abnuat Iris,
 Nec quæ candidulis onerantur Parthica gemmis.
 Cingula, vel regum collis diadêmata fulgent.
 Viscera parturiunt aurum, locuplesque metallum
 Vena vomit. Multa durantur jaspide glebæ,
 Et candens concurrit onyx, & bdellia manant.
 Vos quoque! flexibiles hederæ! crevistis, & ulmi!
 Et lauri virides! & amantes littora myrti!
 Palmaque nunc cedro, nunc cellis juncta cupressis.
 Arboreos inter foetus, frondosaque tesqua,
 Surgebat duplex arcani nominis arbor,
 Secretos agitans sensus, & numine quæque
 Plena suo, forma, genio, molimine dispar.
 Prima senescentes poterat depellere vultus,
 Nec tremulo passa est incedere corpora gressu,
 Rugarum impatiens, languescentisque juventæ,
 Vis olli vitalis erat, conferre labanti
 Robur, & afflictis solatia reddere membris,
 Nativos reparare focos, arcessere letho
 Semianimes, querulis hominum succurrere morbis,
 Exhaustosque fovere sinus; contraria morti,

Atque obitus ignara fui, sine fine virescens,
 Umbrosisque erecta comis, nec frondibus umquam
 Denudata fuis, non læso cernua trunco,
 Aut curvata latus, nusquam non integra stabat,
 Et patrio foliorum apices aptabat Olympo.
 Posterior vires animo, roburque sciendi,
 Sufficit, ingenio recti praviq̃ue magistra.
 Hæc fructu nos scire facit, qua devius error
 Pectus agat, vel certa premant vestigia callem.
 Nec minus innocuas inter formosa sorores
 Emicat, & nitido pendentia palmite poma
 Ostentat, magnoque fui succendit amore
 Proclives oculos, vetitosque invitat ad usus.
 Ne mihi Phocæos colles, Heliconaque sacrum,
 Aut Aganippæas objectet Græcia ripas.
 Hic nemus Elysium est, statio gratissima vitæ,
 Plena voluptatum domus, opportuna bonorum
 Regia, tuta quies, nullus pavor, optima rerum
 Et mundi facies, & pleno copia cornu.
 Non livor, non ira ferox, non turpis egestas
 Qua grassetur, habet; favor & clementia cœli,
 Et voti stat summa Deus. Pomœria noster
 Ista pater coluit, tali spatiat in horto
 Ibat, & imperio terrasque undasque tenebat,
 Solus & ignotum flectebat fascibus orbem.
 Agnovere feræ Dominum, rabiemque leones

Submisere

Submisere viro. Maculatus tergora panther
 Paruit, & longe jaculantes lumina lynces,
 Et rapidæ tigres, & raucis vocibus urfi,
 Et lupus, & torvis elephas barritibus horrens.
 Quadrupedum quodcumq; fuit, quodcumq; vel æther
 Edidit, aut patulum squamis armaverat æquor,
 Unius mandata ferunt. Non abnuit illa,
 Qui Pelusiæ vivit crocodilus in oris,
 Qui fluctus Delphines arant, ferrataque rostra
 Protendunt pelago: non Phyfeteres anhelii,
 Non aquila altivolans, quamvis Jovis armiger ales,
 Et Latiis victrix servanda insignibus effet.

Viderat ex alto rerum Pater omnia nutu
 Ire suo, formasque sibi caussasque probari,
 Et plausum meruisse Boni: cum talia fatur
 Providus, & dictis regalibus ora resolvit.
 Condidimus cœlum, & terras, & proxima terris
 Æquora, quique illis sublimior imminet aer,
 Æthereas fluxis distinguens sedibus arces.
 Cuncta vigent, gaudetque ferax natura vocari,
 Atque aliud genuisse sibi: dum plurima fatum
 Exspectant peritura suum, senioque fatiscunt,
 Damna novis reparant studiis, mortique priorum
 Vita subit, servantque suas in semine caussas.
 At mea, cui prono famulantur sidera vultu,
 Progenies, speciesque Dei, quæ subdita nobis

Mundi

Mundi sceptrâ tenet, mentemque erectior astris
 Et superis inferre potest, ac conspicit in se,
 Quæ spectat diffusa foris; sine compare sola
 Ambulat, & nullo solatur pignore vitam.
 Unus Homo est, uno nostrum sub corpore spirat
 Depositum, similemque sui, quem voce salutet,
 Non habet. Occursat cœlo sociabile cœlum,
 Et stellis it stella comes. Cum Sole vagatur
 Luna soror, junguntque suum cum lumine lumen.
 Cur Homini seposita quies? Cur conjugis exfors
 Vita fuit? Qua terra patet, cum conjuge conjux
 Quisque sua est, funduntque alios viventia fœtus
 Omnia, & in plures abeunt primordia partus,
 Et consors sua cuique vacat, genitumque vocatur
 Quodlibet, aut gignens animal, prolesque parenti
 Succedit non una suo: mas, femina, partes
 Conjugii blandas faciunt. Cum turture turtur
 Ludit, in admissio lascivit passere passer,
 Et gallo gallina coit, cum vulture vultur,
 Accipitre accipiter. Socia veniente maritus
 Clangit olor, pennisque suos testatur amores.
 Capra marem sequitur, generosa læna leoni
 Accubat, adfuescitque cani formosa catella.
 Hic ululant ferventque lupi. Tot matribus illic
 Dux aries permixtus abit, multaue nepotum
 Spe tumet. Egregios taurus bibit ossibus ignes,

Et

Et pater est. Etiam furor est insignis equarum,
 Est insignis equis, cum gramina læta pererrant,
 Et rapidos tranant amnes, rabiemque medullis
 Altius admittunt. Steriles uruntur arenæ,
 Et cervi leporesque calent, damæque fugaces,
 Bubalus & panther: sunt & sua gaudia stagnis,
 Illecebræque mari. Miscent se grandia cete,
 Et molles phocæ sobolem per secla propagant.
 Omnibus accendi tacitam sub pectore flammam.
 Hinc per me ruit in Venerem genus omne animantum,
 Cum verni species patefacta est prima diei.
 Nascuntur violæ violis, ex arbore surgit
 Arbor, & e platano platanus, de palmite palmes.
 Est hederæ connatus amor, cum flexilis ulmo
 Nubit: in accensis spumant ipsa oscula conchis.
 Quin ubi temperies calidis humentia misceat,
 Concipit, & putri nascuntur corpora limo.
 Cur meus ignarus blandi dictator amoris
 Semper eat? longosque terat secretior annos?
 Non soli fas esse Homini, nec nobile patris
 Ignorasse decus, nec pondus amabile lecti.
 De thalamo jam cura mihi est, de conjuge, natis,
 Et qui præclara veniant de stirpe nepotes.
 Hic vir, hic est, cujus memorabunt nomina gentes,
 Quæ medium adspiciunt Solem, quæ signa Trionum,
 Quas oriens Titan, & quas declivis adibit.

Ille

Ille per Europæ tractus, Asiamque patentem,
 Et calidas multum Libyæ sitientis arenas,
 Quemque procul reliquis secrevi partibus orbem,
 Extra anni Solisque vias, Lunæque meatus,
 Differet imperium. Cunctos à Gadibus usque
 Auroram populos isto de sanguine nasci
 Præscia fata volunt. Et jam descendere cerno,
 Nubila qui rumpet curru, celeresque beatus
 Flectet in astra rotas. Sequitur sine patre sacerdos,
 Et typicus sine matre senex. Cui deinde subibunt,
 Justitiæ rectique tenax, trabibusque superstes
 Et tumidis elapsus aquis; infraëtaque gestans
 Pectora Thariades; gradientsque per æquora vates
 Legifer, & totas acies & castra ruenti
 Subducens ductor pelago. Nec stemmate tanto
 Degener, augustis despecta mapalia sceptris
 Mutabit Jessæ soboles, clarusque triumphis,
 Regali victor juvenis spectabitur ostro.
 Quin patri sese comitem felicior addet
 Filius, & quo non regum sapientior alter,
 Jura dabit populis, & belli nesciet iras.
 Ille piis nobis delubra ingentia cœptis,
 Templaque constituet cunctis celeberrima terris,
 Et famæ devota meæ. Quin classibus ibit,
 Dives ubi assiduis torrebitur ignibus Afer,
 Et timidum quæret cæcis in rupibus aurum.

Hoc

Hoc Ninos genitore suos deducet avosque
 Assur, inoffenso manantes ordine Cyros
 Persa sagax, Cecropas Grajus, Romana Quirinos
 Gloria, regnantesque meo moderamine Iulos.
 Qui Jovis infans turges natalibus amens,
 Hunc patrem dic, Pella! tuum. Qui stulte Deorum,
 Cæsar magne! tumes titulis, hinc prima reposce
 Semina nascendi, & clari cunabula Flavi.
 Esse quoque in fatis reminiscimur, adfore tempus,
 Quo mala peccantem damnabunt crimina mundum,
 Et faciet se quisque reum. Tunc altera terris
 Progenies, istaque potens ab origine Princeps,
 Surget, & errantes animas, merfasque tenebris,
 Reddet perpetuæ, post diruta Tartara, vitæ.

Dixerat Omnipotens: cum membra rubentia solvi,
 Et vigor attentis cœpit decedere nervis,
 Et vires languere Homini, nebulæque, vaporque,
 Erectum inclinare caput, collapsaque claudi
 Lumina: quin cunctis subrepfit inertia mollis
 Sensibus; ignarusque sibi quid fata pararent,
 Languidulos artus viridi projecit in herba.
 Jamque illos tollens, iterumque iterumque relabens,
 Sæpius & prono feriens sua pectora mento,
 Defecit sibimet: donec demissus ab alto
 Somnus adest, tinxitque suis cava tempora succis,
 Et gelido adpersit medicata papavera rore.

U

Dormit,

Dormit, marcentique animæ sopor altius infert
 Otia, componitque virum. Non flamine frondes,
 Non motæ ventis segetes, siluitque sonorum
 Quidquid erat, quidquid lenem turbare quietem
 Obstreperum poterat. Jussis cælestibus ales
 Conticuit, sueta argutis prævertere lucem
 Cantibus. Obticuere canes, & garrulus anser,
 Quique loquax sturnus clamore silentia rumpit.
 Solum murmur aquæ, & salientis leniter undæ,
 Permissum, & quodcumque leves invitat ocellos.
 Ut jacuit, stupidum tetigit latus, ipsaque costas
 Concussit divina manus, sublataque tanto
 De numero fuit una viro, quam maximus Auctor
 Induit egregiæ forma meliore puellæ.
 Offea quæ primum fuerat, mollescere cœpit
 Materies, factumque fuit tractabile corpus.
 Pars abit in spinam, variis quæ flectitur apte
 Articulis, ut libret onus: de vertice summo
 Emersit geniale caput, vultusque decora
 Effigies; simul impexi fluxere capilli,
 Inque humeris lusere comæ: nitidissima cervix
 Emicuit, facili manarunt brachia motu,
 In digitos distincta suos: hinc pectus, & ipsæ
 Intumuerè humero tenues sub utroque papillæ,
 Atque habiles sponso mammæ, venterque, femurque,
 Accepitque pedes, & eburnea crura virago.

Sic

Sic quoties puppim ripa molitur in uda
 Navita, protensæ primum sua ligna carinæ
 Aptat, & hinc gemina subtexit stamina parte,
 Et costas alvumque facit: dein transtra, forosque,
 Fabricat, & clavum, tabulataque desuper addit.
 Stat matrona, suosque stupet formosior artus.
 Stat virgo, nescitque volet cur virgo vocari.
 Stat mulier, spectatque viri discrimina coram,
 Miraturque maris vultus, & femina quid sit.
 Nec tamen erubere genæ, velamina quamvis
 Ignotum terris velarent nulla pudorem.
 Integritas sine labe fuit, sine crimine vita,
 Nec, quo se tegeter, culpæ mens nescia habebat.

Ut vigiles patuere oculi, discussaue somni
 Alta quies Hōmini est; præsentis imagine formæ
 Constitit, attonito similis: dumque omnia lustrat,
 Atque aliqua sibi dissimilem, similemque puellam,
 Adspicit, arcano præcordia concitus æstro,
 Hæc, inquit, quam cerno, mea de carne virago est,
 Hæc ossis pars ipsa mei, de sanguine sanguen,
 Vitæ vita meæ, vivacis fabrica costæ,
 Debita conjugio conjux, amplexibus uxor,
 Dos thalami, sociique placens regina cubilis,
 Et magnæ gentis Mater, stirpisque futuræ.
 Illa mihi poterit noctes lenire, diesque :
 Illa dabit faciles aditus, & mollia fandi

Tempora, jamque mihi volet adrisisse marito,
Et jurare fidem, nec sacris cedere pactis.

Dixerat. At dictis præsens Deus annuit, &, Vos!
Crescite, ait, dignosque mihi proferte nepotes!
Alteriusque alter blande suspiret amor!
Sors geminis communis erit: quin corpore in uno
Concordes vivent animæ, nec fœdera quisquam
Rumpet, & æterni dissolvēt vincula lecti.
Exeat hic mundi populis illustrior annus,
Quo necti natura duos lætatur amantes,
Et pius arsit amor, ratioque adsuescere leni
Jussa fuit veneranda jugo. De nomine vestro
Nomen eat! Sobolem in cunctas diffundite terras!
Tu pater Eois posthac dicere, paterque
Occiduis. Te Chaldæus, Medusque, parentem,
Et Pharius, Celtæque colent. Tu semina Mauro
Suffice! Tu Rhodano, ripisque vagantibus Istri,
Tu Gangi largire homines! Tuque, optima virgo!
Amplexare virum propius, genitrixque per omnes
Audi clara plagas. Multo tibi viscera partu
Intumeant, totusque rotet cunabula per te
Orbis, & a tanta veniant tot principe gentes.
Sic thalamo jus grande datum, & cœlestibus almæ
Auspiciis micuere faces, & Conditor idem
Fœderis, & tedæ præses, & pronubus illis,
Numen erat. Non fors castos temeraria sponso.

Alligat,

Alligat, at magno tuti stant Teste penates,
Perpetuasque trahunt metuendo a Judice leges.

Ilicet æthereos Juvenis ferventior ignes
Hauſit, & hos ipſos, quos non præſenſerat, æſtus
Adſpectu propiore fovet. Non nomina rebus
Ponere cura fuit, non tot diſtinguere formas
Vocibus, aut proprios animantum addiſcere motus,
Quantaque diverſis oriantur corpora cauſſis.
Non jam ſcire juvat, quæ volvant æthera mentes,
Quid fluidas gignat nubes, qua flamina ſurgant,
Et bellum virtute gerant, quis Nerea vinclis
Strinxerit, & ſolitas nolit tranſcendere metas.
Non tauris dare juſſa libet, non ſiſtere cervum
Cornibus, aut duris inflectere colla lupatis
Acris equi, rutiloſque manu mulcere dracones,
Cum vaſro ſerpente loqui. Mens omnis aberrat
In vultus, quos Eva gerit. Jam proximus illi
Adridet, ſubitoque animum labefactus amore,
Salve, ait, egregium Summi Patris Incrementum!
Femina! ſeu jam ſponſa velis, ſeu virgo vocari,
Seu ſoboles mea, ſive ſoror. Tot nomina per me
Sola refers. Uno facta a genitore ſororis
Jura tenes; lateriſque mei de parte reſurgis
Filia, nunc virgo es nulli temerata marito;
Et mulier, quia ſponſa mea es, & ſponſa Tonantis
Imperio. Salve! Facies pulcherrima mundi!

Delicium

Delicium non vile viri ! Mea chara voluptas !
 Solamenque pium ! Spes posteritatis & ævi
 Unica ! Tu mecum tota dotabere terra,
 Et regni pars una tua est. Divisa potestas
 In nos orbis abit. Capitis si gloria nostra est,
 Proxima tu nobis rerum jam frena capeſſes,
 Et patiens confortis eris: nec livida nexus
 Distrahet aut focias dirimet discordia dextras.
 Quam memini, cum solus, iners, hæc aurea rector
 Rura pererrarem ; vidi sublimis Olympi
 Moenia, dispositisque orientia signa manipulis,
 Æterni Genitoris opus ! Demissior, anni,
 Oceanique vias, & rerum exorsa stupebam.
 Necnon & pecudum turbæ, turmæque volantum,
 Undique cingebant dominum ; volucresque canoræ,
 Judice me, cantusque suos, moduloseque probabant.
 Ante oculos iusere feræ, pardusque, lepusque,
 Et timidæ lynces, pinnisque rigentibus histrix,
 Cornigerique greges, cellique in terga cameli,
 Et setosus aper. Toto sed in agmine deerat,
 Cui comes iret Homo, qua posset compare vitam
 Ducere. Sensi etiam (nec enim quæ vera negabo)
 Non salientis aquæ latices, non vota susurros,
 Non Zephyros expleſſe mihi. Tu suavior aura
 Diseuties tetricum quidquid fuit. Aptæ sodali,
 Accipe me ! lectoque parem dignare ! mihi que
 Feminæ

Feminæ submitte decus ! Tu mite parentis
 Nomen, & admissi titulos mihi conjugis uxor
 Concilia ! natosque, & qui nascentur ab illis,
 Ocyus indulge ! Non est mihi vilis origo.
 Ipse Deus pater est. Qui spiritus hos regit artus,
 Illius est. Divinus in hoc se continet hospes
 Corpore, deque Deo mens, & spiratus ab illo
 Cœlestis vigor, atque auræ simplicis ignis.
 Si gazas, si poscis opes, patet omnis in usus
 Tellus facta meos, patet æquor, & arduus æther.
 Vis famulos ? Tibi pontus alit, quodcumq; natantum est.
 Vis famulas ? Levis aura dabit, quodcumq; volantum est.
 Vis famulos ? Phœbus tuus est, tibi Lucifer ardet.
 Vis famulas ? Phœbe tua fit, tibi volvitur illa.
 Vis famulos ? Totis famulantur sidera castris.
 Vis famulas ? Aurora tuis se promptior offert
 Obsequiis, & amica Pales. Palatia speras ?
 Cœlo habitas, cœlo mecum & radiantibus astris
 Clauderis, & Superum tectis. Vis grata palato
 Pabula ? Donabit plenis convivia mensis
 Hortus, & haud una pendentia ab arbore mala,
 Et pyra, quæ lenta pendent religata genista,
 Sufficiet. Molles aderunt ad prandia ficus,
 Et quæ de viridi stillabunt ilice mella.
 Discutient mea vina sitim, divisaque sensus
 Gaudia percipient. Quæ pascant lumina, rerum

Formas

Formas mille vides. Mulcent concentibus aures
 Hic parus, hic philomela tuas. Confundit odores
 Thus & myrrha suos, & balsama naribus infert,
 Et casiam Panchæus ager. Tot lingua saporos
 Pitissat, tactumque manet non una voluptas.
 Non hæc cuncta mihi, non hæc mihi munera soli
 Astra parant. Plures vocat indulgentia magni
 Numinis. In multos bonitas laudatior exit,
 Et melius commune bonum est. Spatiosior orbis
 Expectat cives alios, & nascier a me
 Posteritas immensa cupit, quæ littora, sylvas,
 Incolat, & mediis sedem sibi figat in undis :
 Quæ Rhenum, Mosamq; bibat, Tanaimq; bicornem,
 Et Ligerim, celeremq; Ararim, Bætismq; Padumq;
 Et Nigrim, & gelidi glacialia flumina Ponti,
 Quique habitent totis distinctos axibus axes.
 Quare age! Sis conjux, &, quo nos fata, cupido,
 Quo ratio, natura trahunt, sine lite sequamur.
 Occupet ADAMUS sociam, sit nubilus EVA,
 Et sua confundant genituri semina sexus.

Audiit has Mulier voces, & verba loquentis
 Optima, quemque videt, vultu jam diligit ipso,
 Et cupit amplecti propius. Novus ardor amantem
 Incitat, & teneris subcrescens cura medullis
 Urget inexpertam. Quos nescit, nutrit amores.
 Nutu, voce favet, gestuque, oculisque procatur,

Non

Non lasciva tamen. Quod virginis esse putatur,
 Despicit ingenium. Soboli vult mater haberi,
 Et matrona viro. Gravis admiratio lecti est,
 Nec sperata minus. Tandem sic orsa profatur.

Salve ! chare Deo Juvenis ! seu frater amari,
 Seu genitor, sponsusque velis : quæ nomina per te
 Donari vis multa mihi, tibi reddimus uni.
 Ex te facta, patris titulum tibi nata rependo :
 Tecum facta soror, fraterni sanguinis adsum
 Conscia, quæque tuo jam sum servata cubili,
 Sponsa, virum, sponsumque lubens, Adame ! saluto.
 Adde, quod & dominum Te fas sit dicere, cujus
 Arbitrio submissa regar ; quod vindice surget
 Femineæ virtutis honos, & tuta manebit
 Fama pudiciæ, & socialis gloria lecti.
 Expetimur, petimusque duo. Quam tu petis, illam
 Jure tuo repetis. Quid enim ? Sum costa mariti,
 Et pars rapta tibi. Non sum distincta, sed una
 Tecum, sponse ! caro. Cum me, te diligis in me,
 Et cultor sis ipse tui. Cui spernitur uxor,
 Spernitur ille sibi, atque odiis accenditur in se,
 Cui consors exosa thori est. Miscemur ambo,
 Ut fiam, quod non fueram, de virgine conjux,
 Et lateris nova cura tui. Quos poscis amores,
 Despondet tibi noster amor. Quos exigis ignes,
 Accendet tibi fax melior. Redamaris amator,

Quoque vocas, haud ægra sequar. Sed legibus uxor
 Esse velim, rectumque sequi: parere marito,
 Non servire: Meum est mandata capeffere, quæ non
 Fastidit pietas. Pariter regnamus, at impar
 Majestas mea sorte tua est. Nihil arrogat ultra,
 Quam minor esse viro mulier. Quæ torva gubernat,
 Et fasces sibi sola rapit, temeraria regno
 Excussit folioque virum, laribusque tyrannus
 Incubat, & veri leges pervertit amoris.
 Prima Dei me cura manet: manet altera sponsi:
 Tertia natorum est. Lites & jurgia damnat
 Nupta decens, frangitque suum ratione furorem,
 Et fluctus domat adloquio. Non garrula cunctis
 Obstrepit, aut aliis gestit facunda videri,
 Sed taciturna placet. Studiis averfa parentum
 Segnius hos amat, atque suo magis hæret amanti.
 Partitur commune malum: solatia, curas,
 Dividit: humanum quidquid, perferre laborat.
 Non forma, non dote tumet, generisque superbit
 Nobilitate sui. Preciosa monilia flocci
 Præ virtute facit. Candor, probitasq; fidesq;
 Et morum cunctis præcellit gratia gazis.
 Officiosa domi, famulis terrore modesto
 Imperitat, modicaque decus gravitate tuetur.
 Cum vagit puer, adludit: cum pollet adultus,
 Vivit in exemplum juveni, jussisque coerces

Magna-

Magnanimum. Non zelotypo furiosior æstu
 Incedet, fraudesque thori præsumet iniquas.
 Quod si forte ira tumidus flagrante maritus
 Sæviat, hæc blando cupiet sermone mederi,
 Blanditiis intenta suis. Secreta, fidelis,
 Arcanum quidquid thalami est, aperire timebit,
 Et narrare palam. Si quid facundia possit,
 Explicet in sobolem monitrix. Non lumina flectit
 Illecebrosa aliis, nec pravis pabula præbet
 Ignibus. Una uni domino vacat. Oscula numquam
 Aut irata fugit, vel luxuriosa reposcit.
 Consensu differre bonum. Divortia censet
 Improba, nec volet illa pati. Nam nexa Tonanti
 Vincula qui solvent homines? Quæ distrahet audax
 Impietas? His sum tua conditionibus uxor.
 Talis amo, & rursus sperem tibi talis amari,
 Istaque venturos jam mox meminisse nepotes.
 Quam nobis, Adame! places? Quam corpore toto
 Adrides? Quam frons, oculi, pectusque, torique
 Depingunt Hominis speciem? Quam mentis honore,
 Quam Patrem ratione refers? Quam splendet Honesti
 Et Veri studiis animus? Quam recta Voluntas
 Justa facit? Quam te nullis insana Cupido
 Motibus aversum rapit? Aut vis effera cogit
 Deteriora sequi? Quantum est ad sidera vultus
 Tollere? Suspexisse Deum? Sub numine terris

Jura dare? Et cœlo, lateque vagantibus undis,
 Et tota tellure frui? Cum conjugis a me
 Exigis officium, tantorum fida bonorum
 Testis ero, conforſque ſimul. Tibi lætior Eva
 Ibit in amplexus, collo circumdabit Eva
 Brachia. Jam videor Saras, claraſque Rebeccas,
 Gignere, prægnantemque Leam, ſine prole Rachelem,
 Et fortes bello Deboras, tenuique Boozi
 Palliolo vaſtre tectam Moabitida Rutham,
 Et quotquot noſtro deſcendent ſanguine matres
 Hebrææ, Grajæque nurus, Latiifque togatæ
 Moribus, Hippolytæ, Volſcorum e gente Camillæ,
 Caſſandræ, Mariæque, &, nomina ſancta! Sibyllæ.
 Sume thori comitem! Nihil eſt quod ſponſa negabo.
 Et quæ figo tuis iterumque iterumque labellis
 Baſia, creſcenti ſeponas pignus amori!

Eſt locus irrigui liquidas Euphratis ad undas
 Pulchrior, & frondofa comis viridantibus Horti
 Pars melior. Teneri ſaliunt e gramine rivi,
 Saxa virent, niveifque albeſcunt floribus agri.
 Non cœno latices, non fœdo ſquallida muſco
 Sordet ripa, tepet moderatis ſolibus aer,
 Fragrant vèrnantes caſiæ, duranſque amaranthus,
 Et tu flebilibus tunc nondum, Hyacinthe! figuris
 Terribilis, nardi juxta redolentis ariſtas
 Diverſo tè flore probas. Hic pampiſus ulmis,

Hic

Hic hederæ serpunt cedris, cedrisque propinqua est
 Plena favis abies, & Veri præscia laurus
 Panditur. Hic postquam prisca latuere Parentes,
 Conjugii didicere modum, plenusque furoris
 Fœcundum PRIMUS PATER extantlavit amorem.

Ilicet ingenti plaudens Natura paratu,
 Exsultat Sponfos circum. Calet obvius ire
 Flammifer, impulsosque jubet properare jugales
 Tardius, ut sacræ videat spectacula scenæ.
 Candidius fulsere dies, quos lædere nimbi,
 Et pluviae timuere graves, tristesque pruina.
 Omnes interea puro quæ crimina pellunt
 Ore Deæ, fecere choros, fociataque dextris
 Virtutum series Hominum connubia sanxit,
 Officiis attenta suis. Concordia lites
 Dispulit, & quidquid nuptis adspersit iniquum
 Improbæ Suspicio, & ludens in amoribus Error,
 Proscripsit sincera Fides, & nescia pravi
 Simplicitas. Nitida subrisit Gratia fronte,
 Temperies casta. Rectum Constantia suasit,
 Religio quodcumque pium, Prudentia justum.
 Nec mora. Floriferis passim viridaria ramis
 Irrubere. Rosæ gemmis patuere reclusis,
 Nec claudi voluere diu. Strepuere susurris
 Arboreæ frondes, cannæ cecinere palustres,
 Buxæque ignotos modulata est tibia cantus.

Lenibus

Lenibus excitæ Zephyris, auraque salubri,
 Avia dulcisonis garritibus implevere,
 Gratantes pariter volucres, & gaudia pennis
 Testatæ, auspicio Sponsis favere secundo.
 Non galeæ riguere truces, hastæque feroces,
 Aut framea, & clypei adversis umbonibus acti
 Concrepuere, vel immissæ tonuere quadrigæ.
 Non hic gavisus cecidit myrmillo theatro,
 Non sica rubuere manus, fusosque cruore
 Immaduere thori. Vos hæc sceleratâ probatis
 Posteritas ! Spectate thoros, tedasque Parentum,
 Ut dominos amet unda suos, tellusque, polusque,
 Et mundi pars quæque. Mali cum gloria Martis
 Nulla foret, placidique irent sine cædibus anni.
 Quin procul Oceano in magno, quem Caucasus asper
 Adspicit, aut rubris pingit Neptunus arenis,
 Exfiliere mari, crispataque cærule pisces
 Discussere leni strepitu. Spirantia Cete
 Æquoreis sublata vadis sua gaudia plenis
 Evomuere cadis. Vitreis Tritones ab antris
 Processere, quibus rauco tuba murmure frendens
 Concha fuit, qua jam Libyci per littora ponti,
 Jam super Ægæos fluctus & Caspia regna,
 Memnoniasque domos tam clari nuncia lecti
 Detulit. Ornavit myrto delphina Palæmon,
 Leucothoe phocam, violas intexuit algæ

Cymo-

Cymothoe, seniumque dolens vivacibus herbis
 Dum fugat, æternos geminis promisit amores.
 Exhibuit Dominæ baccas, quas ipsa profundo
 Legerat, Euphrosyne, & Domino diadema paravit,
 Et gemmas pondusque dedit lucentis electri.
 Ipsa etiam, centri impatiens, se movit ab illo
 Terra parens, motuque suum confessa favorem est.
 Concussit se magnus Athos, concussit Olympus
 Theſſalus, & celsi ſaliere cacumina Pindi,
 Oſſaque, Pyrenæſque jugum. Dein ignibus aucta
 Fortius ignivomis arſit fornacibus Ætna.
 Largius argentum Potoſi genuere recessus,
 Aurum vaſta Peru. Meſſes miſere Moluccæ,
 India dives ebur; coſtumque crocumque rubentem
 Corycium nemus, & varium Panchaia gummi.
 Explicuit grandes volucris Junonia faſtus,
 Tardo mota gradu, & pennarum oſtendit honorem
 Conjugibus, pictosque notis ſtellantibus orbes.
 Piſſacus humanas tunc nondum reddere voces
 Doctus, Ave! dixit Sponſis, & gutture miti
 Accinuit facundus olor, cui ſtridulus anſer
 Obſtrepuit, repetensque eadem modulamina coccyx.
 Nondum pica loquax fuerat, tunc ilice ab alta
 Adſuit augurio: nondum ſua pignora Progne
 Fleverat infelix; ſed læta voce canebat,
 Et Pandionæ reddebat multa ſorori.

Irrubuit

Irrubuit Numidum gloiciens gallina per agros,
 Et verrens percussit humum. Se Phasidis ales
 Lavit ad Euphratem, & longis cervicibus adstans
 Struthio. Quique diem, & Solis nunc lumina bubo
 Horret, ad hæc spretis properavit festa tenebris.
 Cum sobolis parvæ denso grege dædala perdix,
 Regulus, & parus, & raucæ venere palumbes,
 Et motacilla levis, contemptoque æquore mergi.
 Ardea detractas capitis de vertice plumas
 Crinibus implicuit sponsæ. Lasciviit ardens
 Ante oculos hominum passer, cum passere gallus,
 Cum gallo currûca, & cum grue luxurians gryps.
 Quæ sibi prosternat vivax altaria Phœnix
 Invenit, quamvis calido processerit Euro
 Unicus, & media reparet sibi morte juventam.
 At quæ foelici PARADISI vescitur aura
 Parvula avis, tota in pulchram quæ corpore caudam
 Definit, & nulla requiescit in arbore fessa,
 Suspensum summo monstrabat in aere pondus.
 Vos quoque melliferæ doctis examina ceris
 Hic posuistis apes, & pastæ flore salicti
 Plurima in annosas fudistis mella cupressos.
 Adstitit, &, phalerarum expers, frenique calentis,
 Hinniit altus equus, dominoque erecta potenti
 Tergora supposuit quadrupes, sua cornua cervus.
 Et sola poterat teneram proboscide nuptam

Tollere

Tollere subsidens Elephas ; nisi sanguine cassa,
 Tardigrada, & propriis captiva penatibus, insons
 Vexisset placidam veniens Testudo magistram.
 Barbiger a longe Capris salientibus Hircus
 Errabat matres inter, sensitque salaces
 Incaluisse greges, & fortia gaudia nasci.
 Et quia Pax niveis Evæ radiabat in ulnis,
 Pax Cœlo Terræque fuit. Per pascua junctæ
 Erravere Lupis Capræ, Leporesque Molossi.
 Non timuit Gallum Libycus Leo, Pardus Hyænam,
 Taurus Equos, velox Balænæ robora Delphin.
 Non Polypus Conchæ, Cochleisque inimica Lacerta,
 Non Congro Muræna fuit, Mustela Draconi.
 Cernere erat, mites Aquila clangente Columbas
 Ire simul, caussasque odii nescire vel iras.
 Tunc Acherontæas mutato fonte paludes
 Lacte novo tumuisse ferunt, & turbida Lethes
 Flumina, Cocytumque mero stagnasse Lyæo.

Nec latuit res tanta Piæ consortia Turbæ,
 Spirituumque Choros, & quæ sine corpore Mentis
 Celsa tenent. Sed formosam delapsus in Heden
 Adfuit illustris nitidis exercitus alis :
 Hic Seraphina Cohors, illic Cherubina, Deoque
 Talia Cœlestes cecinere encomia Turmæ.

Magne Deus! sine patre pater! sine fine perennis!
 Immenſa virtute potens! mens nescia falſi!

Expers principii genitor ! Tibi cognite soli !
 Ipse tui locus & spatium ! Bonitatis origo !
 Labe carens omni Bonitas ! Tu, MAXIME ! quidquid
 Non fuit, esse facis, nihiloque arcessis ab ipso
 Stellarum solidos orbes, Cœlique beatos
 Indigenas nos esse jubes. De Numine tanto
 Numina pene fumus. Tua nobis ora tueri,
 Augustoque datur vultus, quo jufferis, ire,
 Mandantemque sequi. Te patrem mente tenemus,
 Et factum quodcumque tibi est. Sectamur Honestum,
 Nec volumus peccare Boni. Te dante movemur,
 Deque Tuo capimus metuendum robore robur.
 Disce Tuum, venerare Tuum, NATURA ! Parentem.
 Ille ubi condiderat Superi spatia avia Mundi,
 Sideraque adverfo subter labentia motu,
 Telluris suspendit onus, montesque, lacusque,
 Et valles, nemorumque locos, fluviosque profundos,
 Nec faciem terris sapiens dedit omnibus unam.
 Pars calet una, tepet pars altera, tertia friget.
 Umbra loci varia est. Latus hic respectat utrumque,
 Illic nulla cadit. Nunc illis tota sinistra est,
 Illis dextra meat, vel gyro flexa rotatur.
 Nunc lucet, nunc lucis eget. Sua lumina Phœbo
 Imputat, & Lunæ solatur imagine noctem.
 Hic spaciōsa novis decorantur frugibus arva,
 Arboribusque virent campi ; vel grandia venis

Crescunt

Crescunt faxa suis : hic versicoloribus agri
Floribus, & sparsis ditescunt littora gemmis.

Disce Tuum, venerare Tuum, NATURA! Parentem.
Idem etiam pecudum species, armenta, ferasque,
Excivit tellure Deus, sapiensque figuris
Distinxit. Pars antra colit, rupesque, specusque.
Pars pratis gaudet patulis, & vallibus imis
Pascitur. Hæ ravidæ numquam mansuescere norunt,
Hæc docilis mansuefcit, & acres exuit iras.
Has lana tegit aut villis. Has asperat hirtis
Pellibus. Has rostris, alias facit ungue recurvo
Terribiles. Hæc dente minax, hæc cornibus adstat.
Hæ volitant, repunt aliæ: natat illa sub undis.
Hæc graditur. Manant aliæ de stirpè priorum,
Ast alias limus format, tepidique calores.

Disce Tuum, venerare Tuum, NATURA! Parentem.
Hic Deus, hic celsi secretas ætheris oras
Destinat officiis Hominum : seu frigore brumam
Verberat, & largos effundit Aquarius imbres :
Seu gravidas torret latranti sidere aristas,
Spemque facit messis domino: seu lumina Titan
Partitur populis, & luces dividit æquas
Noctibus, aut plures alibi distendit in horas:
Aut nulla nos nocte permit, vel luce focillat.
Illius est, quod sæpe suas Regina bicornis
Mutet anhela vices, fraternosque induat ignes,

Disparibus nocturna modis : seu lumine pleno
Turgeat, aut curvæ radiet sub imagine flammæ.

Disce Tuum, venerare Tuum, NATURA ! Parentem.

Tu, Deus alme ! Tua jacularis fulmina Dextra,
Nubilaque horrifico frangis compressa boatu.

Voce Tua quatitur Tellus, commotaq; Tethys
Intremit, & pavidi fauces laxantur Averni.

Tu potes unanimes armare in prælia caussas,
Ut violent elementa fidem, contrarius igni

Humor eat, ruptis insurgant æquora claustris,
Et terras insana vorent: ut turbine sævo

Una Eurufque Notufque ruant. Tu turgida nutu
Flumina, Tu fluctus, tempestatesque sonoras,
Æoliosque tenes invito carcere fratres.

Disce Tuum, venerare Tuum, NATURA ! Parentem.

Ille Hominis sublime decus sub pulvere vili

Abdidit, exemplarque Dei venerabile glebæ

Adfixit, crassosque animam spiravit in artus.

Ille Viro vitæ Sociam largitus, Amori

Monstravit Thalamoque viam, legesque Maritis

Dixit, & innocuo scripsit sua jura cubili.

Scena thori jam prima patet, Deus auctor amandi est,

Terra locus, sunt astra faces, spectator Olympus,

Nos testes, dos orbis, amor fœcundus amoris,

Lectus ager, fructus epulæ, spes una nepotes.

Disce

Disce Tuum, venerare Tuum, NATURA! Parentem.
 Sic iit in thalamum CONJUX PRIMÆVA, suoque
 Surrexit NATURA DUCI. Nox pronuba donec
 Stellantes depicta sinus, tangensque jacentes,
 Omina perpetuo genitalia foedere sanxit.

P A R A D I S I,

S I V E

P R I M O R U M

HUMANI GENERIS

P A R E N T U M

N U P T I A R U M

F I N I S.

Disce Tamen, venerabile Tuum, Naturali Patente.
 Sic in in thalamum coniux primæva, inopie
 Sævitæ Natura Ducit. Nox præcipua donec
 Stellantes depicis fides, tanguntque iacentes,
 Quævis perpetuo genitrix in fœdere sanxit.

P A R A D I S I

S I V E

P R I M O R U M

ROMANI GENIIS

P A R E N T U M

N U P T I A R U M

P E T R I M I